

Forum Deelsector Varkenshouderij 10.12.2025

Vlaamse landbouwvisie 2030-2050

ONTWERP VERSLAG

- Deel 1 – Deelnemers, programma en methodiek – p.2
- Deel 2 – DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen – p.6
- Deel 3 – Thematische synthese van de collectieve reflectie – p. 26

■ Deel 1: Procesprincipes – deelnemers; programma en opbouw verslag.

Deelnemers

Aanwezig

- **Experten**

Ingrid Boom (Comeos/Colruyt Groep), Paul Cerpentier (landbouwer), Jan Coenegrachts (Belgian Porc), Joris Coenen (BMO/VLAM), Lieselotte Desimpelaere (VLAM), Liesbeth Desmet (landbouwer), Katrien D'Hooghe (BFA), Thomas Moors (landbouwer), Bert-jan Olivier (Voedsel Anders), Sander Palmans (landbouwer/Proef en Vormingscentrum voor de Landbouw), Luc Verspreet (ProPigs), Wouter Wytynck (Boerenbond).

Deelnemende landbouwers zijn afgevaardigd via ABS, FERM, Groene Kring.

- **Opdrachtteam**

Guido Van Huylenbroeck (opdrachthouder),
Koen Carels, Pieter De Graef, Katrien Penne (SALV-secretariaat).

De opdrachthouder is aangesteld door Minister van Landbouw Jo Brouns. Hij wordt in zijn opdracht bijgestaan door het SALV-secretariaat ter waarde van 1VTE. De opdrachthouder betreft zowel SALV-ledenorganisaties als organisaties en deelnemers daarbuiten.

Verontschuldigd

Bart Vergote (landbouwer).

Programma en opbouw verslag

Dagprogramma Forum Deelsector Varkensteelt
Opdrachthouder – Em. Prof. Guido Van Huylenbroeck
Introductie, opzet en methodiek
Opdrachtteam – Pieter De Graef, SALV
Blik op de kenmerken van de varkenssector in Vlaanderen Kader van de beleidsrandvoorwaarden
Keynote speaker – Luc Verspreet, Propigs
Blik op de toekomst van de sector

Sessie 1 en Sessie 2

- DESTEP - Demografisch, Economisch, Sociaal-cultureel, Technologisch, Ecologisch, Politiek-juridisch perspectief
- SWOT/DESTEP - Deeltafels vanuit 6 perspectieven op toekomstige uitdagingen (trends en externe factoren van buitenaf) die de sector in de toekomst zullen beïnvloeden, evenals op hoe de sector, gegeven zijn sterktes en zwaktes, die toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden.

Sessie 3

- Round up drijvende krachten en kritieke onzekerheden
- Reflectie en prioritisering

Na een introductie omtrent opzet en methodiek door opdrachthouder Prof. Em. Guido Van Huylenbroeck, de sectorpresentaties van Pieter De Graef (SALV/opdrachtteam) en keynote speaker Luc Verspreet (Propigs), werd samen met de deelnemers in drie sessies getracht de drijvende krachten inzake de evolutie van de sector naar 2050 uit te klaren.

De inleidende presentaties zijn opgenomen op de overzichtspagina van de SALV-website:

<https://www.salv.be/salv/pagina/overzicht-fora-deelsectoren>

De deelnemers zijn aan de slag gegaan met de grote uitdagingen (opportunities en bedreigingen) die extern op de sector afkomen. Er werden gedachten uitgewisseld over hoe de sector met zijn sterktes en zwaktes, de toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden. Daarbij is in de mate van het mogelijke, rekening gehouden met de reeds besliste en gekende randvoorwaarden tot en met 2050. De toekomsttoefening werd bekeken vanuit demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek-juridisch perspectief (DESTEP).

Deze blik op 2050 in drie sessies mondde uit in een gezamenlijke reflectie en prioritering, omtrent de drijvende krachten en kritieke onzekerheden voor de toekomst van de sector.

De overzichtstabellen van de genoteerde boodschappen per deeltafel voor de zes DESTEP-perspectieven zijn opgenomen in **Deel 2** van dit verslag. De thematische synthese van de collectieve reflectie is weergegeven in **Deel 3** van dit verslag.

Procesprincipes

Het Forum Varkensteelt is het vijfde in een reeks van acht fora met deelsectoren in het kader van de opmaak van de Vlaamse landbouwvisie 2030–2050. Deze deelfora vormen de tweede fase in een breder traject van de visievorming (zie ook <https://www.salv.be/salv/pagina/vlaamse-landbouwvisie-2030-2050>).

Daarbij wordt zorggedragen voor volgende procesprincipes:

➤ **Inclusief en ketenbreed**

Voor de uitwerking van de landbouwvisie Vlaanderen 2030-2050 wordt de brede agrovoedingsketen evenals het middenveld via de SALV (17 ledenorganisaties) betrokken. Extra accenten worden daarbij gelegd door te waken over deelname vanuit verenigingen van jonge landbouwers, NGO's, VLAM-sectorgroepen, en desgevallend specifieke expertisecentra (bv. wetenschappelijke hoek).

➤ **Uniek proces**

De visie krijgt bottom-up vorm met en voor land- en tuinbouwers (rechtstreekse betrokkenheid).

De methodiek van de visie-opbouw vertrekt vanuit de verwachtingen van de verwerkende industrie op vlak van toekomstige (2030-2050) vraag (2030-2050) en afzet.

Uitgangspunt is een visie op toekomstige landbouw te ontwikkelen? gegeven grenzen die vastliggen door flankerend beleid (klimaat, natuur, milieu ...) waarbij landbouw maximaal zijn rol kan spelen binnen deze grenzen.

De combinatie DESTEP-SWOT methodiek zorgt ervoor dat vanuit de grote trendbewegingen op vlak van demografie, economie, sociaal-cultureel, technologie, ecologie en politiek-juridisch perspectief, wordt nagegaan wat er extern op de sector inwerkt (als opportuniteit en als bedreiging) om vervolgens te bevragen hoe de land- en tuinbouwsector daarop kan anticiperen (vanuit zijn sterktes en zwaktes), en wat er daarvoor nodig is (i.e. de kiem om beleid op te richten).

➤ **Iteratief en lerend**

Het eindproduct van dit proces ligt niet bij voorbaat vast.

De opbouw van een landbouwvisie 2030-2050 voor Vlaanderen gebeurt in verschillende fase via consultatie van stakeholders, de organisatie van een breed startforum, acht verschillende fora met deelsectoren landbouw, en een fase van aggregatie en feedback.

Er is ruimte voorzien voor tussentijdse evaluatie en desgevallende bijstellingen van de procesmethodiek en aanpak.

➤ **Visie steunt op een kwalitatieve benadering**

De visieoefening is uitdrukkelijk geen kwantitatieve studie naar de beschikbare ruimte voor teelten en activiteiten, maar een kwalitatieve benadering. Hierbij wordt nagegaan hoe de sector zal evolueren richting 2050 binnen gegeven integrale ecologische randvoorwaarden, zoals vastgelegd in besliste wetgeving en reguleringen en rekening houdend met plausibele ontwikkelingen op vlak van consumptie, handel, technologie en maatschappelijke veranderingen.

■ Deel 2 – DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen

Fundament opbouw sessies DESTEP • Demografisch • Economisch • Sociaal-cultureel • Technologisch • Ecologisch • Politiek-juridisch SWOT • Externe factoren • Opportuniteiten • Bedreigingen • Interne factoren • Sterktes • Zwaktes	 Demografische ontwikkelingen • Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) • Verstedelijking • Vergrijzing • Migratie en diversificatie bevolking • Economische factoren • Globalisering • Handelsstromen • Markt- en ketendynamiek • Financiële markten • Grondmarkt •
 Sociaal-culturele factoren • Consumentenvoorkeuren • Dieetwijzigingen • Maatschappelijke waardering • Multifunctionaliteit platteland • Gezondheid en welzijn • ... Technologische versnelling • Digitalisering • Biotechnologie • Technologische innovatie • Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) • Productinnovatie (nieuwe teelten) • Opleiding, vorming, kenniscentra	 Ecologische factoren • Klimaatverandering • Biodiversiteit • Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) • Milieuvuiling • Duurzaamheid • Circulariteit • Politiek-juridische beleidsfactoren • Geopolitieke situatie • Internationale samenwerking • Beleid en regelgeving 2050 • Institutionele verandering en rechtszekerheid •

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) Demografische groei stuwt de vraag. Rekening houdend met evoluties in het dieet is de verwachting dat de consumptie op peil blijft.	
Verstedelijking De nabijheid van de consument (de kernstedelijke regio binnen de EU) en een koopkrachtige consument (stijgende globale welvaart) stuwt de vraag en biedt kansen voor varkensproductie in de buurt van een grote bevolking.	Verstedelijking Vervreemding van landbouw en voedselproductie en van natuur. Dit stelt uitdagingen inzake begrip van en voor de sector (maatschappelijk draagvlak).
	Vergrijzing Onzekerheid over opvolging en voortbestaan van familiale varkensbedrijven (gebrek aan opvolging, druk op mentaal welzijn). Uitstroom zorgt voor een kennisdrain uit de sector.
	Migratie en diversificatie bevolking Sommige bevolkingsgroepen eten geen varkensvlees.
Tewerkstelling Mogelijkheden voor laaggeschoolde tewerkstelling.	Tewerkstelling Kan de sector in de toekomst rekenen op voldoende beschikbaarheid van arbeid?

Gezondheid en veranderende eetpatronen Meer inzetten op de positieve gezondheidsaspecten van varkensvlees (aminozuurprofiel, puur onbewerkt product) en verrijking in het aanbod (vb. combinatie van dierlijke en plantaardige eiwitten). Een gedegen wetenschappelijke onderbouwing van gezonde voeding is daarbij van belang.	
---	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Verstedelijking Varkensproductie is vaak intensief en efficiënt. Dit is een sterkte in kader van strategische autonomie (productie nabij een grote consumentenmarkt).	Perceptie Perceptie van varkensvlees als ongezond. (zie ook opportuniteiten).
Veelzijdig product Varken is een veelzijdig product dat volledig kan worden gevaloriseerd (vierkantsverwaarding).	

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Threats (external factors)
Globalisering Productie van hoogwaardig (dierlijk) eiwit vanuit het oogpunt van strategische autonomie in geopolitiek onzekere tijden.	Globalisering Geopolitieke onzekerheid, handelsbelemmeringen, ... zorgt voor marktverstoring, toenemende volatiliteit en vergt wendbaarheid/flexibiliteit.
Handelsstromen Exportmogelijkheden binnen en buiten de EU met het oog op de optimale realisatie van vierkantsverwaarding van het varken. Exportmogelijkheden binnen de gestelde ecologische randvoorwaarden.	Handelsstromen Een gelijk speelveld ontbreekt (met derde landen en binnen de EU). Handelsakkoorden met landbouw als pas-munt.
Markt- en ketendynamiek Betere markt- en ketenorganisatie met het oog op duurzaamheidsinspanningen (gedeelde verantwoordelijkheid, billijke verdeling van risico's, kosten en baten). Kansen voor ketensamenwerkingen met oog op betere vraag-aanbodvoorspelling (marktsegmenten, bepaalde delen van het varken). Meerwaarde van het varken in de valorisatie van reststromen.	Markt- en ketendynamiek De combinatie van verdere consolidatie in de keten met een krimpende sector doet de vraag rijzen naar voldoende investeringsbereidheid in de toekomst. Consolidatie in de keten houdt een bedreiging in voor de individuele varkenshouder. Bepaalde externe kosten worden niet meegeteld in de productprijs. Hier staat de burger-consumenten-paradox mee in verband: is de consument bereid te betalen wat als burger wordt verwacht?
Financiële markten Regelgeving rond rapportering van duurzaamheid en de zorgvuldigheidsplicht moet de toegang tot bedrijfsfinanciering ondersteunen (op heden onzekerheid daarover).	Financiële markten Toegang tot kapitaalmarkten in functie van de financiering van duurzaamheidsinvesteringen is op heden onzeker.

Bedrijfsstructuur Meer dan tot nog toe inzetten op specifieke verdienmodellen/ bedrijfsstrategieën met oog op toegevoegde waarde. Opportunities van het familiale varkensbedrijf versterken. Strategieën om beter om te gaan met de prijsspieken en -dalen in de varkenscyclus versterken.	Bedrijfsstructuur Onder de huidige context (beleid/ rechtsonzekerheid, geopolitiek, keten ...) onduidelijkheid over toekomstige bedrijfsmodellen binnen de varkenshouderij. Het familiale bedrijf staat onder druk.
Grond Opportunities voor optimalisatie van het aanbod van voedergrondstoffen binnen de EU (in antwoord op de huidige afhankelijkheid van grondstoffen).	Grond Onduidelijkheid over toekomstige bedrijfsinplanting van de varkenshouderij ten aanzien van andere gebruiksfuncties binnen het ruimtegebruik.
Knowhow Veel kennis/ knowhow aanwezig die ontwikkelingskansen biedt.	

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Markt- en ketendynamiek De ganse keten wordt gekenmerkt door een sterke knowhow, goede marktkennis en efficiëntie in de volledige verwaarding van het varken. Onderscheidend vermogen is een sterkte waarop verder kan worden gewerkt.	
Bedrijfsstructuur Het familiale varkenshouderijbedrijf is een sterkte.	Bedrijfsstructuur De huidige manier van bedrijfsvoering kent een zekere afhankelijkheid van buitenlandse grondstoffen. (zie ook opportuniteiten)
Ligging Vlaanderen is qua ligging en ontsluiting een ideale productieregio met een sterke economische cluster rond de varkenshouderij.	Grond/ Bedrijfsinfrastructuur Verouderde stalinfrastructuur. Bij een onzekere beleids- en marktcontext kunnen investeringen lock-ins betekenen. Verplaatsing van een varkensbedrijf is vaak geen optie.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Threats (external factors)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Inspelen op gemak/nieuwe behoeften: bv meer kant en klaar. Consument (her)oriënteren naar consumptie van 'een heel dier'? Segmentatie/variantie: meerdere rassen/pro-ductconcepten aanbieden.	Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Afnemende consumptie door eiwitshift en druk richting 'minder vlees'. Demografisch/cultureel: groeiende groepen die geen varkensvlees eten ('haram'). 'Say-do gap': burger zegt iets anders dan hij koopt als consument; aankoop gedreven door laagste prijs.
Maatschappelijke waardering Imago- én informatiecampagne; communicatie via (sociale) media. Is gezamenlijke verantwoordelijkheid sector én politiek; mét oog voor verbeterpunten. Landbouweducatie: scholen/ bedrijfsbezoeken; rol voor VLAM.	Maatschappelijke waardering Stigmatisering/ 'bashen' van boeren door maatschappij én beleid -> dalend vertrouwen. Onzekerheid of extra inspanningen (ecologie/dierenwelzijn) ook beloond worden. Vragen rond instroom en toekomstig arbeids- imago: 'willen jongeren nog werken in de sector?'
Multifunctionaliteit platteland Platteland als leefruimte: recreatie, toerisme, beleving, natuur én landbouw. Korte keten/ hoeveeverkoop en ruimte voor lo- kale verkoop (met kanttekening: randvoor- waarden zoals slachtcapaciteit).	Multifunctionaliteit platteland Strijd om open ruimte; spanning met natuur- en toeristische beleving ('is er nog plaats voor landbouw?'). Leegloop platteland/ruimtelijke druk (o.a. Vlaamse ruit). Plaats van stallen in landschap: "wel in land- bouwgebied, maar niet alles overal".

Gezondheid en welzijn Wetenschappelijke objectivering en heldere informatie over (gezondheids)aspecten varken/varkensvlees om vertrouwen te versterken.	Gezondheid en welzijn Mentaal welzijn boer (en adviseurs) onder druk door stigmatisering/ rechtsonzekerheid. 'Sociale acceptatie' is bepalend voor welzijn van de boer en toekomstgoesting. Dierenwelzijn-discours blijft polariserend: risico op vermenselijking/dierenrechten-discussie; groeiende kloof tussen burgerperceptie en praktijk.
	Andere Risico op model waarbij lokale productie verdwijnt en import (onder andere, goedkopere en minder kwalitatieve voorwaarden) stijgt.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten Varkensvlees is veelzijdig en betaalbaar; veel toepassingen (worst, gehakt...). 'Zwijgende massa' zorgt voor stabiele basisconsumptie.	Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten Productzwakte/ kwaliteit: berengeur blijft een issue. Varkensvlees is concurrent van kippenvlees. Vleeswaren: imago/ gezondheidskader rond zout.
Maatschappelijke waardering Product is 'betaalbaar' en breed ingebed in eetcultuur (basisaanwezigheid). Consument-basis: 'pro varkensvlees' blijft aanwezig.	Maatschappelijke waardering Kennis/realiteit van de sector geraakt onvoldoende tot bij regelgevers en brede publiek (zeker rond dierenwelzijn).

Multifunctionaliteit platteland (Impliciet) landbouw hoort thuis in landbouw-landschap; verwevenheid platteland-productie.	Multifunctionaliteit platteland Ruimtelijke spanning en onzekerheid zorgt voor stress en defensieve houding.
Gezondheid en welzijn Basis: varkensvlees kan als voedzaam eiwit-product gepositioneerd worden (met nuance per product).	Gezondheid en welzijn Grote druk op ondernemers/producenten ('alles moeten doen en kunnen') – weegt op welzijn. Dierenwelzijn: begripsverwarring ('dierenwelzijn' ≠ 'diergezondheid'); sector kennis komt onvoldoende door tot bij de regelgevers.
	Andere Export-kwetsbaarheid bij bepaalde praktijken.

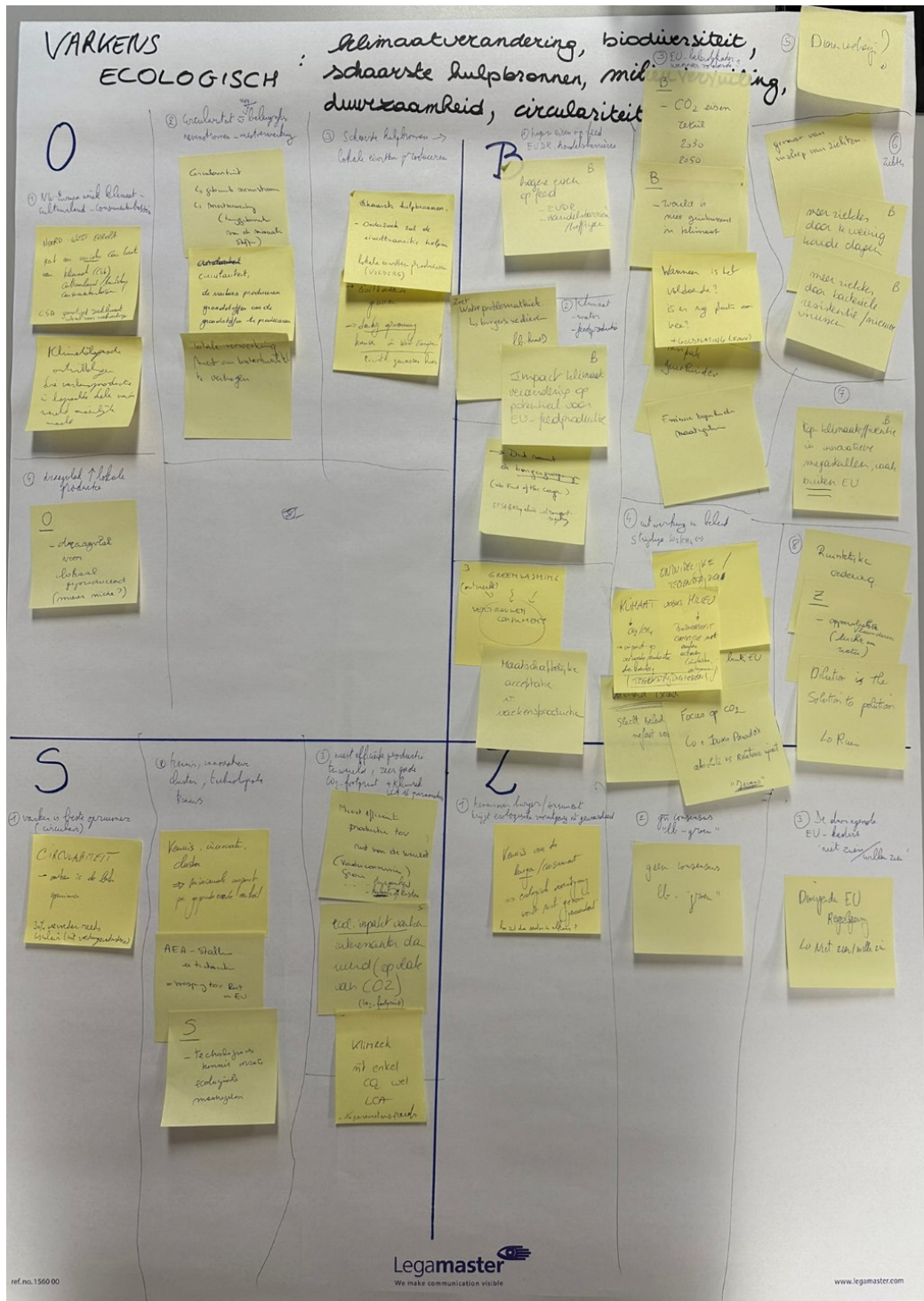
Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Threats (external factors)
Digitalisering Data driven werken: bijsturen en sneller ziektes herkennen. Meer data-uitwisseling. AI-hulp bij bedrijfsvoering. Administratieve vereenvoudiging. Arbeidsefficiëntie (ook met minder gekwalificeerd personeel).	Digitalisering Data-eigenaarschap onduidelijk. 'Data kunnen tegen u gebruikt worden' (bv. afwijkende uitstoot bij ziekte). Sensoren/monitoring kan verstrengd worden naar controlelogica.
Biotechnologie Nieuwe technieken (bv. Crispr) kunnen antibioticagebruik doen dalen. Minder antibiotica via innovatie in gezondheid/management.	Biotechnologie Trage (EU/Vlaamse) erkenning/acceptatie van biotech (regelgevend). Maatschappelijke acceptatie van biotechnologische stappen.
Technologische innovatie Technologie kan uitstoot fors beperken. Efficiëntiewinst in hulpmiddelen/werking. 'Beter scorende bedrijven ook belonen' (stimuleert innovatie).	Technologische innovatie Kostprijs technologie: afhankelijkheid, schaalvergroting, druk op familiaal karakter. Investerings in technologie kunnen afnemen door consolidatie. Lock-in: dure, verkokerende oplossingen die wendbaarheid beperken. Tech kan nature-based oplossingen verdringen (minder investeringslogica).

Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Toepassing agro-ecologische principes als kans (efficiënt + duurzamer). Samenwerking maakt investeringen/innovaties haalbaarder (ook pro-duurzaamheid).	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Onzeker of consument/markt 'mee wil' in systeemvernieuwing. Ecologische grenzen vs. economisch rendabel: verzoenbaarheid onzeker. Te weinig klimaatscenario's inbouwen in innovatiekeuzes.
Productinnovatie (nieuwe teelten) Productinnovatie (bv. plant-varken combinaties; varken = smaak). Differentiatie richting 'minder maar beter' kan innovatie sturen.	Productinnovatie (nieuwe teelten) Gezondheids- en dieetskaders (bv. 'minder rood/bewerkt') sturen marktcontext en kunnen afzet onder druk zetten.
Andere Structureel 'permanent leren' via praktijknetwerken om nieuwe technologie sneller te laten landen. Samenwerking/cluster als versneller (kennis delen, kosten delen). Rechtszekerheid op lange termijn kan innovatie versnellen.	Andere Traagheid beleidskaders vs. snelheid technologie: nood aan langetermijnkader en rechtszekerheid. Als beleid/erkenningkaders traag blijven, wordt ook kennisopbouw/innovatie afgeremd. Erkenning technologie kan juridisch aangevochten worden. Kennislek naar buitenland → competitiviteitsverlies. Maatschappelijke acceptatie technologische vooruitgang (bv. beeldvorming rond 'reuzestallen').

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Digitalisering Traceerbaarheid en tracering doorheen de keten. Toegang tot technologie in onze bedrijven. Kennisdeling (bedrijfsleiderskringen/cluster).	Digitalisering (Relatief) afhankelijk van externe data-/techpartijen bij snelle digitalisering.
Biotechnologie Ervaring/ knowhow in gezondheid en efficiëntie (o.a. voederconversie).	Biotechnologie Improvac (berengeur): is een sterkte lokaal maar tegelijk zwakte voor export door gebrek aan (internationale) erkenning.
Technologische innovatie Sterke innovators/ wereldspelers in constructie zitten hier. Vlaanderen als (zeer) efficiënte producent (ook 'dankzij/ ondanks' streng kader).	Technologische innovatie Genetica deels uit het buitenland (zeugen/bieren) → afhankelijkheid.
Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Cluster/ dichtheid kan kennisuitwisseling en gezamenlijke innovatie versnellen.	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Spanningsveld: productie van een levend dier is niet 'constant en regelbaar' (beperkingen aan sturingslogica).
Productinnovatie (nieuwe teelten) 'Varken mag!' / productidentiteit kan vertrekken van smaak/kwaliteit.	Productinnovatie (nieuwe teelten) (Voorzichtig) risico op versnippering in verhaal: productmix vs gezondheidsnarratief.
Andere Kenniscluster + kennisdeling (bedrijfsleiderskringen, landbouworganisaties) als implementatiekracht. Kennis: 'ze komen uit het buitenland naar hier kijken'. Comparatief voordeel door klimaat/consumentenbasis/cultuur.	Andere Megastallen: 'niet hier' (keuze/constraint). Opleidings- en competentienoden om AI/data/monitoring correct te gebruiken.

Ecologische factoren

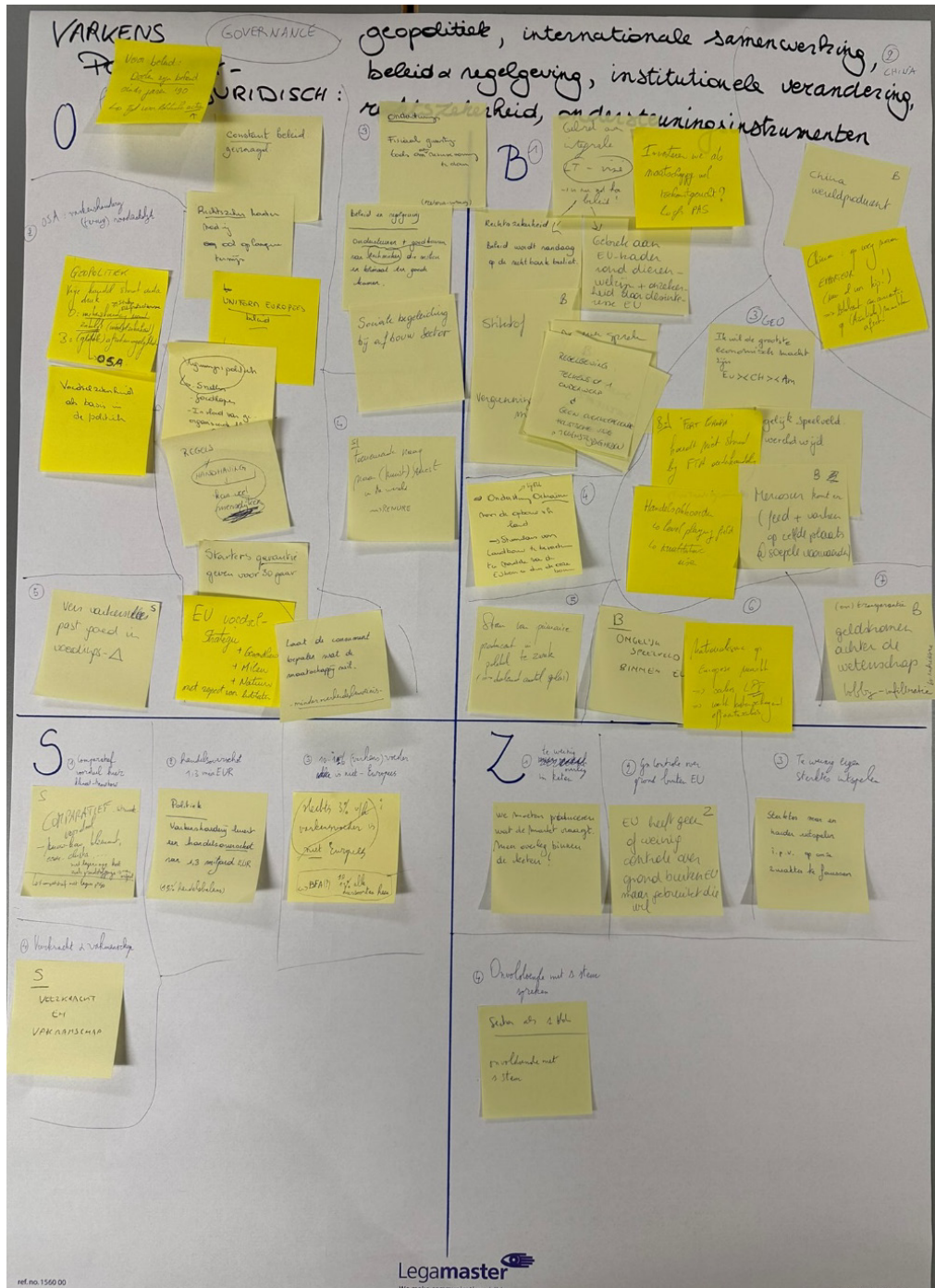
Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Bedreigingen (externe factoren)
Klimaatverandering Noordwest-Europa beschikt door zijn ligging over een unieke combinatie; geschikt klimaat-cultuurland-consumentenbassin.	Klimaatverandering Wateruitdagingen: voor burgers of voor landbouwhuisdieren? Voederproductie onder druk. Loutere focus op CO ₂ . Meer of andere ziektes. Topklimaatefficiënte innovatieve megastallen buiten de Europese Unie.
Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) Hier lokale eiwitten gaan produceren want toenemende schaarste hulpbronnen.	Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) Jevons Paradox: net door technologische vooruitgang en efficiëntiewinst wordt de hulpbron meer gebruikt, niet minder.
Duurzaamheid Toenemend draagvlak voor lokale productie.	Duurzaamheid (Steeds) hogere eisen aan voeder, handelsbarrières, EUDR (EU Deforestation Directive) + strijdigheden in beleid. Wanneer is het voldoende ten aanzien van de boer?
Circulariteit Circulariteit met benutting van nevenstromen en mestverwerking wordt nog belangrijker.	

	Andere Druk van burgergroeperingen: End of the Cage. Dierenwelzijn als grote onbekende: hoe ontwikkelen deze eisen: dus quid maatschappelijke acceptatie varkensproductie?
--	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Klimaatverandering Hier de meest efficiënte productie ter wereld met zeer goede CO₂-footprint.	
	Biodiversiteit Niet vinden van een consensus “landbouw-groen” hoe het verder moet.
Milieuvervuiling Onze kennis en innovatiecluster, ook t.a.v. ecologische maatregelen. Met AEA-stallen en technieken hebben we een voorsprong in de EU.	Milieuvervuiling De dwingende EU regelgeving niet zien of niet willen zien.
	Duurzaamheid De kennis van de burger/consument is beperkt: de sector krijgt de ecologische vooruitgang niet gewaardeerd.
Circulariteit Het varken is de beste opruimer ter wereld + heel wat voeders nu al circulair (uit voedingsindustrie).	

Politiek-juridische beleidsfactoren

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Threats (external factors)
Geopolitical situation Food security as a basis in politics, with a role for pig breeding (again) necessary.	Geopolitical situation China as world producer on the way to exporter (now even for pork) and becomes a competitor on (Asian) markets.
	International cooperation Power blocs fight EU-China-US. But 'fort Europa' does not stand. What level of playing field in trade agreements. In the Mercosur countries: pig production and the breeding of pigs are taking place in the same place and under more lenient conditions.
Policy and regulation Increasing demand for (artificial) meat in the world --> RENEUE. Pork's place in the food triangle. EU food strategy with integration of health, environment and nature.	Policy and regulation Policy regarding Ukraine: the support for the reconstruction of the country vs. funds for agricultural policy? Support for primary producer in politics is weak.
Institutional change and legal certainty Stable policy requested, the goals have been known since the 1990s. Legal framework for the long term, starters guarantee for 30 years. Enforcement of rules in a more humane manner.	Institutional change and legal certainty Lack of integral long-term vision: is now ad hoc policy that leads to uncertainty, contradictions in policy. Nationalism disrupts EU market.
Non-product related support instruments Fiscally favorable tools to be able to reserve.	

Sociaal begeleide afbouw van de sector.	
	Andere Intransparante geldstromen achter de wetenschap: lobby-infiltratie.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Geopolitieke situatie Slechts 10-11% voeder is niet Europees.	Geopolitieke situatie EU heeft geen of weinig controle over grond buiten de EU, maar gebruikt die wel (voerders).
Internationale samenwerking Comparatief voordeel hier in Vlaanderen (know-how, klimaat, economische cluster ...). Varkenshouderij levert handelsoverschot van 1,3 miljard EUR (15% handelsbalans).	
	Beleid en regelgeving De sector spreekt nu onvoldoende met 1 stem. Dient meer de eigen sterkte te benadrukken en uit te spelen.
	Institutionele verandering en rechtszekerheid Meer overleg binnen de keten, in functie van produceren wat de markt vraagt.
Andere Veerkracht en vakmanschap.	

■ Deel 3 – Thematische synthese van de collectieve reflectie

Inleiding

In sessie 3 van het Forum Deelsector Varkensteelt werden de bevindingen uit de DESTEP-SWOT-oefening samengebracht en verdiept. De deelnemers reflecteerden, vanuit uiteenlopende achtergronden (actieve landbouwer, agrovoedingsketen of middenveld) over de factoren die de toekomst van de Vlaamse varkenssector richting 2050 het sterkst zullen beïnvloeden. Centraal stonden drie vragen:

- Welke **drijvende krachten** zijn bepalend voor de verdere evolutie van de sector? (structureel = het speelveld)
- Waar liggen de **kritische onzekerheden**? (open uitkomst = de kantelpunten binnen dat speelveld)
- En welke **knelpunten** stellen zich voor de uitwerking van een Vlaamse landbouwvisie 2030–2050?

De synthese hieronder is thematisch opgebouwd volgens de zes DESTEP-dimensies. Ze geeft geen chronologisch verslag en geen overzicht van individuele standpunten, maar brengt de gedeelde inzichten, spanningsvelden en onzekerheden samen op sectorniveau.

1. Demografische dimensie – arbeid, opvolging en kennisbehoud

Kernbevindingen

Arbeid en opvolging vormen een structurele uitdaging. Bedrijven worden groter en maken meer gebruik van externe arbeid. Lokale tewerkstelling werd als kans gezien om nieuwe ambassadeurs voor de sector te creëren, mits goede arbeidsvoorwaarden en opleiding.

De beschikbaarheid van geschikte arbeidskrachten, de aantrekkelijkheid van het beroep en de toegang tot landbouwgrond bepalen mee de toekomst van familiale bedrijven.

Drijvende krachten

- Vergrijzing en uitstroom
- Toenemende schaal en externe arbeid
- Ruimtelijke druk op landbouwgrond
- Culturele diversiteit in consumptiepatronen

Kritische onzekerheden

- Beschikbaarheid en kost van arbeid

- Opvolgingsbereidheid bij jonge ondernemers
- Bescherming van landbouwgrond
- Behoud van sectorale knowhow

Implicaties voor de landbouwvisie

Een aantrekkelijk ondernemersklimaat, met aandacht voor opleiding, arbeid en rechtszekerheid rond grond en bedrijfsopvolging, is essentieel voor kennisbehoud en vernieuwing.

2. Economische dimensie – rendabiliteit, volatiliteit en financiering

Kernbevindingen

De economische veerkracht van bedrijven werd als cruciale factor gezien. Volatiliteit in de varkenscyclus, stijgende investeringsvereisten en onzeker beleid bemoeilijken lange termijnplanning.

Vennootschapsmodellen en partnerschappen worden belangrijker, maar regelgeving (bv. rond ondersteuningsbeleid en NER's) kan deze evolutie afremmen. De toegang tot financiering voor duurzaamheidsinvesteringen blijft onzeker.

Er werd gepleit voor mechanismen die bedrijven toelaten om in goede jaren buffers op te bouwen om crisissen op te vangen.

Drijvende krachten

- Cyclische prijsschommelingen
- Toenemende investeringskosten
- Strengere duurzaamheidsvereisten
- Consolidatie in de keten

Kritische onzekerheden

- Toegang tot kapitaal voor transitie
- Beleidsaanpassingen rond vennootschapsmodellen
- Evolutie van ketenmarges en prijsvorming
- Tempo van sectorale krimp

Implicaties voor de landbouwvisie

Financiële schokbestendigheid en aangepaste regelgeving rond bedrijfsstructuren zijn bepalend om innovatie en verduurzaming effectief te kunnen realiseren.

3. Sociaal-culturele dimensie – gezondheid, imago en plaats in de samenleving

Kernbevindingen

De positie van varkensvlees in het maatschappelijke en gezondheidsdebat werd als één van de meest bepalende factoren voor de toekomst van de sector benoemd. De eiwitshift en de trend naar “minder maar beter” vlees vormen een blijvende context richting 2050. Tegelijk werd sterk benadrukt dat varkensvlees een nutritioneel waardevol product blijft, met een gunstig aminozuurprofiel en een duidelijke plaats binnen een evenwichtig dieet.

Binnen één dier bestaan zeer verschillende producten met uiteenlopende gezondheidspercepties. Het onderscheid tussen pure, onbewerkte stukken vlees en sterk bewerkte producten biedt ruimte voor een genuanceerder narratief. De sector ziet hier kansen voor wetenschappelijke objectivering en gerichte communicatie.

Daarnaast werd het maatschappelijk draagvlak als fundamentele randvoorwaarde benoemd. Stigmatisering, negatieve framing en rechtsonzekerheid; wegens op het mentaal welzijn van producenten. De sociale acceptatie van de sector is niet louter een imagokwestie, maar beïnvloedt rechtstreeks investeringsbereidheid, opvolging en toekomstgoesting.

Ook de plaats van de stal in het landschap kwam expliciet aan bod. Varkensstallen horen volgens de deelnemers thuis in agrarisch gebied, maar vragen een betere ruimtelijke integratie en bescherming van landbouwgrond.

Drijvende krachten

- Eiwitshift en veranderende consumptiepatronen
- Toenemende aandacht voor gezondheid en dierenwelzijn
- Groei van culturele diversiteit met uiteenlopende eetpatronen
- Toenemende vervreemding boer–burger door verstedelijking
- Belang van sociale acceptatie voor mentaal welzijn van producenten

Kritische onzekerheden

- Tempo en omvang van de daling of stabilisatie van varkensvleesconsumptie
- Evolutie van de “say-do-gap” tussen burgerverwachtingen en consumentengedrag

- Richting van het dierenwelzijnsdebat (praktijkgericht versus vermenselijkend)
- Ruimtelijke bescherming van landbouwgebied

Implicaties voor de landbouwvisie

Een geloofwaardig gezondheids-, en kwaliteitsverhaal, gekoppeld aan transparantie en erkenning van wat reeds goed gebeurt, vormt een noodzakelijke basis voor toekomstbestendigheid. Het maatschappelijk debat vraagt een genuanceerde positionering van het product én aandacht voor het welzijn van de producent.

4. Technologische dimensie – stalconcepten, genetica en innovatiepaden

Kernbevindingen

Technologie werd gezien als sleutel om emissie-, klimaat-, en welzijnsuitdagingen werkbaar te maken. Nieuwe stalconcepten, automatisatie en genetische vooruitgang kunnen bijdragen aan efficiëntie en duurzaamheid.

Tegelijk werd gewaarschuwd voor een te enge focus op technische “quick fixes”. Innovatie moet integraal ontworpen worden: emissies, dierenwelzijn, diergezondheid, arbeid en energie samen bekeken.

Genetica speelt een rol in de balans tussen magerheid, smaak en kwaliteit. Productzwaktes zoals berengeur blijven aandachtspunten.

Kweekvlees werd genoemd als mogelijke aanvullende piste, maar niet als vervangingsscenario.

Drijvende krachten

- Innovatie in staltechnologie
- Digitalisering en automatisatie
- Genetische vooruitgang
- Ontwikkeling van alternatieve eiwitten

Kritische onzekerheden

- Snelheid van goedkeuring van nieuwe technieken
- Investeringscapaciteit van bedrijven
- Doorbraak en prijscompetitiviteit van kweekvlees
- Maatschappelijke acceptatie van technologische oplossingen

Implicaties voor de landbouwvisie

Innovatie vraagt ruimte voor experiment, snelle validatie van technieken en integrale ontwerpbenaderingen die meerdere doelstellingen tegelijk dienen.

5. Ecologische dimensie – integrale duurzaamheid, circulariteit en systeemgrenzen

Kernbevindingen

De ecologische discussie draaide rond het begrip “integrale duurzaamheid”. Niet één parameter (bv. CO₂) mag bepalend zijn, maar het geheel van emissies, meststromen, watergebruik, biodiversiteit, dierenwelzijn en klimaatadaptatie.

Circulariteit werd als kernsterkte van de varkenshouderij benoemd: valorisatie van reststromen uit de voedingsindustrie, vierkantsverwaardiging van het dier en nutriëntenrecuperatie. Tegelijk blijft mestverwerking een structureel aandachtspunt.

Krimp werd niet als eenvoudige oplossing gezien. Wanneer productie verschuift naar regio's met minder strikte normen, verdwijnen de milieuproblemen niet, maar verschuiven ze.

In de discussie kwam ook naar voren dat naast technologische optimalisatie, ook systeeminnovaties – waaronder agro-ecologische benaderingen en biologische productiewijzen – als aanvullende pistes kunnen fungeren binnen een gediversifieerd toekomstlandschap, als mogelijke ontwikkelingsrichtingen binnen integrale duurzaamheid.

Drijvende krachten

- Verstrengende milieunormen (stikstof, klimaat, waterkwaliteit)
- Nood aan sluitende nutriëntenkringlopen
- Klimaatverandering en biosecurityrisico's
- Maatschappelijke druk rond emissies en dierenwelzijn

Kritische onzekerheden

- Beleidscoherentie en stabiliteit op lange termijn
- Evenwicht tussen relatieve duurzaamheid (per kg product) en absolute impact
- Concurrentiedruk vanuit regio's met minder strikte normen
- Tempo van klimaat-, en ziektegerelateerde risico's

Implicaties voor de landbouwvisie

Integrale duurzaamheid vraagt een langetermijnkader met rechtszekerheid, waarin technologische innovatie, circulariteit en diverse productiemodellen elkaar kunnen versterken zonder elkaar uit te sluiten.

6. Politiek-juridische dimensie – level playing field en strategische positionering

Kernbevindingen

Het politiek-juridische speelveld werd als doorslaggevende randvoorwaarde gezien. Het ontbreken van een gelijk speelveld binnen de EU en met derde landen ondermijnt investeringszekerheid.

Geopolitieke ontwikkelingen, handelsakkoorden en mogelijke verschuivingen in Europese prioriteiten (bv. richting defensie) creëren bijkomende onzekerheid. De exportpositie is essentieel voor vierkantsverwaarding, maar maakt de sector ook kwetsbaar.

De ketenstructuur vormt een bijkomende strategische factor. Het dalend aantal slachthuizen en de concentratie in verwerking kunnen de onderhandelingspositie van de producent beïnvloeden. Tegelijk werd benadrukt dat een volledig bulkmodel weinig toekomstperspectief biedt. Identiteit, kwaliteit en differentiatie werden als richtinggevend benoemd.

Drijvende krachten

- Internationale handelsverhoudingen
- Europese regelgeving en subsidiestromen
- Concentratie in slacht-, en verwerkingscapaciteit
- Positionering tussen bulk en kwaliteit

Kritische onzekerheden

- Realisatie van een effectief level playing field
- Impact van geopolitieke shocks op export
- Evolutie richting verticale integratie of gemengd bedrijfslandschap
- Behoud van voldoende slacht- en verwerkingscapaciteit

Implicaties voor de landbouwvisie

Strategische autonomie met behoud van voldoende regionale productie- en verwerkingscapaciteit binnen open markten, en eerlijke concurrentievoorwaarden vormen cruciale randvoorwaarden voor investeringen in duurzaamheid en kwaliteit.

Geïntegreerde slotbeschouwing – spanningsvelden en richting

De plenaire reflectie toont dat de toekomst van de Vlaamse varkenshouderij richting 2050 wordt bepaald door een aantal structurele spanningsvelden. Het gaat niet steeds om zwart-witkeuzes, maar om werkbare evenwichten binnen duidelijke randvoorwaarden.

Volgende spanningsvelden kwamen scherp naar voren:

- **Bulkproductie versus kwaliteitsdifferentiatie**
Internationale competitiviteit staat naast de ambitie om sterker in te zetten op identiteit, kwaliteit en meerwaarde.
- **Technologische optimalisatie versus systeeminnovatie**
Staltechnologie, genetica en digitalisering bieden oplossingen, maar vragen een integrale benadering met aandacht voor kringlopen, dierenwelzijn en maatschappelijke inpassing.
- **Relatieve efficiëntie per kg product versus totale omgevingsimpact**
Emissiereductie per eenheid product volstaat niet zonder aandacht voor ruimtelijke druk en lokale leefomgeving.
- **Open marktwerking versus eerlijke concurrentievoorwaarden**
Export en vierkantsverwaarding blijven essentieel, maar veronderstellen een gelijk speelveld om investeringen in duurzaamheid mogelijk te maken.
- **Familiale verankering versus schaal- en kapitaalintensivering**
Het familiale karakter is een sterkte, maar toenemende investeringsvereisten en ketendynamiek zetten bedrijfsstructuren onder druk.

Duurzaamheid, rendabiliteit en maatschappelijke acceptatie blijken onlosmakelijk verbonden. Investerings- en innovatievragen vragen een stabiel en coherent beleidskader, met voldoende rechtszekerheid en verankerde productie- en verwerkingscapaciteit in eigen regio.

Richting 2050 tekent zich geen uniform model af, maar een sector waarin diversiteit aan bedrijfsmodellen, integrale duurzaamheid en een stabiel politiek-juridisch kader de basis vormen voor veerkracht.